

Σωματική & σεξουαλική κακοποίηση

Σπουργίτη Μαριάνθη

Ψυχολόγος

Κέντρο Κοινότητας Δ.
Θεσσαλονίκης

- Ανατολικού Τομέα: 2313318652
- Δυτικού Τομέα: 2310526055
- Email: m.spourgiti@thessaloniki.gr

Σωματική κακοποίηση

Ως σωματική κακοποίηση ορίζεται η πράξη επιβολής πόνου ή σωματικής δυσφορίας σε ανήλικο με σκοπό τον σωφρονισμό ή τον έλεγχο της συμπεριφοράς του. Μορφές σωματικής κακοποίησης μπορεί να είναι το «ξύλο», το χαστούκι, το άγριο σπρώξιμο, το χτύπημα με αντικείμενο, το ταρακούνημα, το τράβηγμα (αυτιού, μαλλιών κλπ.), το δάγκωμα κ.ά. Η σωματική τιμωρία αποτελούσε μέχρι πρότινος μια επιτρεπτή πράξη βίας στο πλαίσιο άσκησης του γονεϊκού ρόλου.

Μύθοι

- Το ξύλο είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος για να ελέγξουμε την συμπεριφορά του παιδιού μας.
- Και εγώ έφαγα ξύλο όταν ήμουν μικρός και δεν έπαθα τίποτα. Αντίθετα, μάλιστα, είμαι μια χαρά άνθρωπος.
- Το ξύλο χρειάζεται. Εάν δε δίνεις ξύλο στα παιδιά σου, θα γίνουν κακομαθημένα. Άλλωστε το ξύλο βγήκε από τον παράδεισο.
- Οι γονείς έχουν το δικαίωμα να μεγαλώνουν τα παιδιά τους, όπως θέλουν. Μόνο οι ακραίες καταστάσεις πρέπει να απαγορεύονται, όπως η σωματική κακοποίηση.
- Υπάρχει μεγάλη διαφορά ανάμεσα στο χτύπημα ενός παιδιού και σε ένα σκαμπίλι από αγάπη.
- Χτυπάω τα παιδιά μου για να τα προστατέψω από επικίνδυνα πράγματα που κάνουν. Έτσι δε θα ξανακάνουν το ίδιο.

Με απλά λόγια...

- Αν του δώσω μια ξυλιά στα μαλακά; Δηλαδή, μετά από όσα λένε οι νόμοι, οι διεθνείς συμβάσεις και οδηγίες, αν δώσω μια στα μαλακά τον Γιαννάκη που άλειψε με μαρμελάδα τον τοίχο γελώντας θριαμβευτικά θα έχω προβεί σε αξιόποινη πράξη; Κινδυνεύω να καταλήξω να κακοποιώ το παιδί που λατρεύω; Είμαι κακός γονιός;
- Όχι δεν είστε κακός γονιός! Ξεχάστε το αξιόποινο! Είναι το λιγότερο που σας νοιάζει, εσάς που λατρεύετε το παιδί σας. Σκεφτείτε όμως τα εξής σημαντικά:
 - Θα έχετε χρησιμοποιήσει μια άχρηστη, μη αποτελεσματική μέθοδο διαπαιδαγώγησης.
 - Θα έχετε δώσει στον Γιαννάκη την εντύπωση ότι η βία είναι αποδεκτός τρόπος συμπεριφοράς και θεμιτό μέσο επίλυσης προβλημάτων.
 - Θα έχετε δείξει στον Γιαννάκη την αδυναμία σας να δράσετε αποτελεσματικά με λόγια και θα του δώσετε την εντύπωση ότι τα λόγια είναι πιο αδύναμα από την βία.
 - Προβάλατε στο παιδί την αξία της σωματικής υπεροχής και το δίκαιο του ισχυρότερου.
- Μα παίρνει από λόγια σε αυτή την ηλικία;
- Και βέβαια παίρνει! Μη δώσετε λοιπόν την ξυλιά στα μαλακά και επιβληθείτε με λόγια και προβολή φυσικών συνεπειών των πράξεων του παιδιού π.χ. “Όχι δεν θα βγεις έξω να παίξεις γιατί πρέπει να καθαρίσεις αυτά που λέρωσες”.

Φυσικές και Λογικές συνέπειες

- Ο Ρούντολφ Ντράικωρς (Rudolf Dreikurs, 1897–1972) ήταν ένας Αμερικανός ψυχίατρος, ο οποίος ανέπτυξε ένα σύστημα κατανόησης των σκοπών της κακής διαγωγής των παιδιών και της ενθάρρυνσης της συνεργατικής συμπεριφοράς χωρίς την χρήση αμοιβής ή τιμωρίας. Ο ίδιος εισήγαγε τις έννοιες των φυσικών και λογικών συνεπειών.
- Οι λογικές συνέπειες αναφέρονται στα λογικά αποτελέσματα που ακολουθούν μια συμπεριφορά, είτε είναι επιθυμητή είτε όχι (π.χ. αν το παιδί πάει αδιάβαστο στο σχολείο, θα εκτεθεί στον δάσκαλο και στους συμμαθητές του). Αντίθετα, οι φυσικές συνέπειες αναφέρονται στα αποτελέσματα που ακολουθούν φυσικά μια συμπεριφορά (π.χ. αν το παιδί βγει στην βροχή χωρίς ομπρέλα, θα βραχεί). Βέβαια, οι φυσικές συνέπειες δεν είναι πάντοτε εύκολα εφαρμόσιμες, ειδικά όταν κινδυνεύει η σωματική ακεραιότητα του παιδιού. Για παράδειγμα, αν το παιδί σκαρφαλώνει τα δέντρα, η φυσική συνέπεια είναι πως μπορεί να γλιστρήσει και να πέσει. Ωστόσο, δεν μπορεί ο γονιός, να επιτρέψει να συμβεί κάτι τέτοιο. Για αυτό και είναι προτιμότερες οι λογικές συνέπειες.

Λογικές συνέπειες vs Τιμωρία

- Οι λογικές συνέπειες αναγνωρίζουν τα δικαιώματα των παιδιών, ενώ η τιμωρία εκφράζει την δύναμη της εξουσίας που την εφαρμόζει.
- Οι λογικές συνέπειες έχουν άμεση σχέση με την συμπεριφορά, ενώ η τιμωρία είναι αυθαίρετη.
- Οι λογικές συνέπειες δεν φέρουν κανένα στοιχείο κριτικής, ενώ η τιμωρία είναι προσωπική και περιέχει κριτική.
- Οι λογικές συνέπειες αφορούν το παρόν και το μέλλον, ενώ η τιμωρία το παρελθόν.
- Στις λογικές συνέπειες ο τόνος της φωνής του γονέα είναι φιλικός, ενώ στην τιμωρία υπάρχουν απειλές και έλλειψη σεβασμού.
- Οι λογικές συνέπειες επιτρέπουν την επιλογή, ενώ η τιμωρία επιβάλλουν την υπακοή.

Ας παίξουμε!

- Τα παιδιά της οικογένειας Παπαδοπούλου σκορπίζουν τα πράγματά τους σε όλο το σπίτι.
- Κάθε βράδυ, την ώρα του ύπνου, η Ιωάννα προσπαθεί να τραβήξει την προσοχή της μητέρας της ζητώντας νερό, να πάει τουαλέτα κ.α.
- Ο Γιάννης, δέκα χρονών, και ο Κώστας, επτά χρονών, καυγαδίζουν συνέχεια.
- Προσπαθείτε να συζητήσετε με το σύζυγό σας και το παιδί σας συνεχώς σας διακόπτει.

Σεξουαλική κακοποίηση

Ο πραγματικός αριθμός των περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης είναι πολύ δύσκολο να υπολογιστεί, καθώς η ντροπή και ο φόβος εμποδίζει τα παιδιά να μιλήσουν. Οι περισσότεροι ερευνητές διεθνώς συμφωνούν ότι περίπου 1 στις 4-5 γυναίκες και 1 στους 6-7 άνδρες έχουν υποστεί κάποια μορφή σεξουαλικής κακοποίησης μέχρι να ενηλικιωθούν, ενώ 3 στα 4 παιδιά δε θα μιλήσουν ποτέ κατά την διάρκεια της παιδικής τους ηλικίας για την κακοποίηση. Πάνω από 90% των ατόμων που κακοποιούν παιδιά είναι άτομα γνωστά στο παιδί, είτε από το άμεσο ή έμμεσο οικογενειακό περιβάλλον, ή φίλοι της οικογένειας, γείτονες, επαγγελματίες που ασχολούνται με παιδιά κ.α. Ένα μεγάλο ποσοστό δραστών είναι έφηβοι και νεαροί ενήλικες. Όσο νωρίτερα γίνει η παρέμβαση, τόσο πιο αποτελεσματική θα είναι.

Πως μπορείτε να καταλάβετε ότι ένα παιδί κακοποιείται σεξουαλικά;

- Τα παιδιά σιωπούν, γιατί οι δράστες ίσως έχουν απειλήσει ότι θα τα βλάψουν ή τα έχουν κατηγορήσει ότι προκάλεσαν την κακοποίηση ή φοβούνται ότι θα διαλυθεί η οικογένεια ή ακόμη δεν γνωρίζουν ότι έχουν δικαίωμα να πουν όχι και να μιλήσουν. Για αυτό θα πρέπει οι ενήλικες να επαγρυπνούν για τις άμεσες ενδείξεις, όπως:
- Σωματικά προβλήματα: ευαισθησία, μώλωπες, πόνος στην στοματική ή γενετική περιοχή, δυσκολία να καθίσει, σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, εγκυμοσύνη.
- Εφιάλτες, δυσκολία και τρόμος στον ύπνο, κούραση, τικ, τραύλισμα, ξαφνικά ανορεξία ή βουλιμία.
- Παλινδρόμηση σε συμπεριφορές μικρότερης ηλικίας π.χ. πιπίλισμα του δαχτύλου, ενούρηση κατά την διάρκεια της νύχτας.
- Απρόσμενες αλλαγές στην διάθεση, όπως κατάθλιψη, απόσυρση, μυστικοπάθεια, απομόνωση. Φόβος για συγκεκριμένα άτομα ή τοποθεσίες, ξαφνική ντροπαλότητα.
- Απομάκρυνση από γονείς και φίλους. Δεν μιλάει, δεν ανοίγεται όπως παλιότερα. Φοβάται να βγει από το δωμάτιο ή το σπίτι.
- Ανεξήγητη γνώση σεξουαλικών θεμάτων για την ηλικία του, η οποία εκδηλώνεται μέσα από ακατάλληλη σεξουαλική δραστηριότητα με παιχνίδια, κούκλες ή αντικείμενα και κατοχή νέων ενήλικων λέξεων για μέρη του σώματος ή σεξουαλικές δραστηριότητες προς μικρότερα παιδιά. Ζωγραφιές που επιδεικνύουν σεξουαλική επιθετικότητα, σεξουαλικές πράξεις.
- Ντροπή για το σώμα. Δεν θέλει να ξεντύνεται ή να αλλάζει ρούχα μπροστά σε άλλους. Αρχίζει να “χαϊδεύεται”, να αγγίζει ενήλικους και άλλα παιδιά με επίμονο και ακατάλληλο τρόπο. Δεν θέλει να συμμετέχει σε εκδρομές, γυμναστική, παιχνίδι, ομαδικές δραστηριότητες κ.τ.λ. με άλλα παιδιά.
- Δείχνει εμμονή για έναν καινούριο μεγαλύτερο “φίλο” και κατέχει ξαφνικά αδικαιολόγητα χρήματα ή δώρα.
- Οι έφηβοι συχνά εμφανίζουν κατάχρηση ουσιών, αυτοτραυματισμό ή αποπειρώνται να φύγουν από το σπίτι.

Πως μπορείτε να προστατέψετε το παιδί από την σεξουαλική κακοποίηση;

- Να πείτε στα παιδιά ότι έχουν δικαίωμα να πουν ΟΧΙ και ότι ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΠΟΤΕ να κρατούν κανένα μυστικό για αγγίγματα και αγκαλιές. Πείτε τους ότι έχουν δικαίωμα και πρέπει να μιλήσουν και ότι εσείς δεν θα θυμώσετε. Πείτε τους ότι το σώμα τους τούς ανήκει και ότι κανείς δεν έχει δικαίωμα να αγγίζει με τρόπο που τους είναι άβολος. Πείτε τους να εμπιστεύονται το ένστικτό τους για το αν κάποιο άγγιγμα είναι σωστό ή λάθος.
- Αναπτύξτε μια σχέση ανοιχτής εμπιστοσύνης με τα παιδιά σας. Να ακούτε τους φόβους τους και τις ανησυχίες τους.
- Υπάρχουν στο εμπόριο σήμερα πολλές εκπαιδευτικές ταινίες για παιδιά διαφόρων ηλικιών που εξηγούν στα παιδιά τι είναι σεξουαλική κακοποίηση και πως να προφυλαχθούν από αυτήν.
- Αν υποπτεύεστε ότι κάποιος συγγενής κακοποιεί ένα παιδί, είναι σημαντικό να μιλήσετε για την κατάσταση παρά να αψηφήσετε την ανησυχία σας και να ανακαλύψετε αργότερα ότι όντως συνέβαινε κάτι τέτοιο. Δεν θα πρέπει να αφήσετε την αγάπη για το δράστη ή την ντροπή για το “τι θα πει ο κόσμος;” ή το φόβο “μην χαλάσουμε τις σχέσεις μας” να σας σταματήσει από το να αναζητήσετε βοήθεια από ειδικό επαγγελματία και τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας.
- Είναι κρίσιμης σημασίας να πιστέψετε το παιδί, όταν κάνει την αποκάλυψη. Αν δεν πιστέψουμε τα παιδιά, πολύ πιθανόν να μην ξαναδοκιμάσουν ποτέ να ανοιχτούν σε κάποιον.
- Διδάξτε στα παιδιά ότι πρέπει να λένε ΟΧΙ όταν δεν θέλουν να παίξουν, να τα γαργαλήσουν, να τα αγκαλιάσουν ή να τα φιλήσουν. Βοηθήστε τα να καταλάβουν ποια συμπεριφορά είναι λάθος και ότι θα πρέπει πάντα να σας πουν αν κάποιος τους φέρθηκε έτσι, ακόμη και αν τους ήταν αδύνατο να το πουν εκείνη την στιγμή. Αρχικά οι δράστες χρησιμοποιούν αθώα αγγίγματα για να εξοικειώσουν το παιδί και μετά προχωρούν σε σεξουαλική κακοποίηση.
- Θα πρέπει να είστε πολύ προσεκτικοί και να μην αφήνετε τα παιδιά με κάποιον που έχετε επιφυλάξεις.

Κανόνας των εσωρούχων

- <https://www.enastapente.gr/el/o-kanonas-tou-eswrouxou>
- http://www.kanonastonesorouxon.org/Default_g_r1.asp

Σας ευχαριστώ!

